

SÁMIRÁÐDI
SÁMERÁDET
SAAMELAISNEUVOSTO
SÁMI COUNCIL
СОЮЗ СААМОВ

12.06.2006 OHCEJOHKA
Dnr. 70/2006
Ark. Máhppa 2006

Din čuj. 200600205-/GUH

Gonagaslaš bargo- ja searvádahttindepartemeanta
Att. Máret Guhttor
P.B. 8019 Dep
0030 OSLO
Norge

Original språk er norsk. Øversettelse.

SÁMIRÁDI CEALKÁMUŠ DAVVIRIIKALAŠ SÁMEKONVENŠUVNNA ÁRVALUSSII

Sámiráđdi dohkkehii ovttajienalaččat Davviriikkalaš sámekonvenšuvnna čoahkkimisttis Ubmis njukčamánu 10-11. beivviid 2006.

Sámiráđdi háliida ovdanbuktit iežas rámi Suoma, Norgga ja Ruota ráđdehusaid álgaga ektui ahte čielggadit ja hábmet Davviriikkalaš Sámekonvenšuvnna evttohusa. Dát čuovvula dán barggu Sámirádi siskkobealde mañemuš 20 jagi, go juste dákkar konvenšuvdna lea leamaš okta váldomihhtomeriin. Sámiráđdi háliida maiddái ovdanbuktit iežas giitevašvuoda ekspeartajoavkku lahtuide ja jodiheaddjái Carsten Smith:ii, geat leat bargan vuđolaš ja buori barggu konvenšuvdnaevttohusain ja čielggademiiguin evttohusa vuođu birra.

Ođđa sámekonvenšuvdna šaddá historjjálaš lávkin sámi álbmoga suodjaleami ovdáneamis, man Lappekodusilla j. 1751 lei álggahan ja duodaštussan dasa ahte Davviriikkat áigot čuovvut dáid geatnegasvuodaid maid sii válde badjelasaset, go sii juogadedje sámi álbmoga guovllu iežaset gaskkas jagi 1751 ja 1826.

Oppalaččat Sámiráđdi lea duhtavaš kovenšuvdnaevttohusain. Ráđdi ádde ahte evttohus lea kompromissa gaskkal mángga oainnu mii boahtá dás ahte dilálašvuodat dán golmma riikkas leat iešgudetláganat ollu surggiin. Muhto evttohus lea nu dehálaš lávki ovddosguvlui ahte dát sáhtá bidjat vuođu positiivvalaš ovdáneapmái boahteáigái. Dát šaddá maiddái buorre ovdamearkan ollu eará stáhtaide, gos álgoálbmogiin leat iežaset árbevirolaš guovllut moatti stáhta guovllu siskkobealde.

Sámirádis leat čuovvovaš mearkkašumit sierra artihkaliidda evttohusas:

Art. 3

Sámiráđdi lea duhtavaš dainna ahte prinsihppa sámiid vuoigatvuoda birra iešmearrideapmái nannejuvvo čielgasit dán artihkalis. Ráđdi ii vuordde ahte konvenšuvdnaevttohus dálá hámis detaljjain epmolaččat govvida iešmearrideami sámi álbmoga várás dáid prinsihpaid mielde mat leat ovdáneami vuolde riikkaidgaskasaš rievttis. Dát proseassa lea dattege dynamalaš, ja danne mii dán vuorus eat hálit geahččalit eanet aiddostahttit (presiseret) detaljjaid.

Art. 8

Lea áibbas mearrideaddji ahte konvenšuvdna ii ráddje daid vuoigatvuodaid mat sámiiin leat eará konvenšuvnnaid ja riektégálduid mielde. Dás erenoamážit ILO konvenšuvdna nr.169 eamiálbmogiid birra (ILO-169) lea dehálaš go dušše Norga lea ratifiseren dán. Artihkkalat 14 ja 15 dán konvenšuvnna leat leamaš guovddážiis eamiálbmogiid eanavuoigatvuodaid ovddideamis. Dát lea unnimus standárda Norgii konvenšuvdnaoasálažžan. Jos gáibadus dán konvenšuvdnaevttohusas livččii lean vuollel go ILO-169, de sáhtta jurddašit ahte Ruota ja Suoma ráđdehusat doarjjošedje vuolibuš standárda go ILO-169. Danne lea sávahahti ahte dát ráđdehusat davviriikalaš sáme konvenšuvnna dohkkeheami oktavuodas, čielgasit julggaštit ahte sii áigot joatkit barggu láchit dili nu ahte ILO-169 sáhtta dohkkehuvvot.

Art. 18

Gaskavuohta stáhta našunála parlameanttaide berre leat rabas dán láhkái ahte sámiiid ovddasteaddjit galget sáhttit searvat dáidda, jos sámedikkít háldivčče oazžut áigái dákkar ortnega.

Art. 19

Dát artihkkal ii galgga easttadit Sámiráđi ain oassálastit čeahkkimiidda ja ovttasbargui gaskastáhtalaš luonddus gos Sámiráđi lea jo ásahan dákkar sajadaga, omd. Arktálaš Ráđis. Galgá dieđusge leat vejolaš soahpat sámedikkiiguin mo sámii ovddastus áimmahuššo juohke dilálašvuodas. Sámiráđi áigu diehttelasat ain loaiddastit NGO:n rikkaidgaskasaš barggus. Lea dárbbalaš ahte ráđdehusat leat ádden ja dohkkehan ahte sámii ovddastus sáhtta dáhpuhuvvat moatti dásis ja ahte okta ii galgga guođdit nuppi.

Muđui lea leamaš dárbu čielggadit gaskkal ráđdehusaid ja sámedikkiid mo sámii ovddastus galgá dáhpuhuvvat gaskastáhtalaš dilálašvuodain, ja mii danne oaidnit dán artihkkala formála nanostussan ahte sámedikkít sáhtet loaiddastit sorjjasmeahttumit ja čatnasmeahttumit ráđdehusaid ektui dákkar oktavuodain.

Art. 24

Nubbi laddasis dán artihkkalis lea veahá gáržžes perpsektiiva. Berre leat mihttomearrin ovddidit sáme gielaid geavaheami buot surggiin servodateallimis, ii dušše duopmostuoluin ja oktavuodain eiseváldiide.

Art. 26

Mii leat ovttaoaivvilis prinsihpaiguin mat ovdanbuktojtit vuosttaš ja nuppi laddasis. Mearráduš goalmmát laddasis lea fas menddo eahpečielggas. Suomas sámiiin lea formála kultuvrralaš autonomiija. Dán iešmearrideami rámma siskkobealde, mii oččoduvvo buot golmma riikkas, berrešii nannejuvvot ahte sámedikkít galget mearridit oahppoplánaid sámii oahpahušsii, ja goittotge vuoddoskuvladasis. Dát galggašii sáhttit dáhpuhuvvat unnimus standárda ramma siskkobealde, man ráđdehusat leat mearridan. Juste oahpahuš vuoddoskuvllas lea nu dehálaš eaktu sámii kultuvrra seailuheapmái ja ovddideapmái ahte dát berre leat sámiiid iežaset hálddus.

Alit oahppu ii leat namuhuvvon artihkkalis. Dát lea čielga váilevašvuohta. Sámi álbmogis ferte leat vuoigatvuohta ásahit ja bisuhit oahpahušvuogádagaid buot dásiin.

Art. 27

Áigumušat dán artihkkalis leat buorit. Muhto hábmen lea menddo unnán geatnegahti. Berre čielgasit boahtit ovdan ahte sámiiin lea vuoigatvuohta dáid resurssaide mat leat dárbbalaččat ahte álggahit ja vuoruhit dutkama, mii ovddida dáid ulbmiliid, mat leat namuhuvvon 1. artihkkalis evttohusas. Sámi dutkan ferte sáhttit fátmastit dutkama vaikko makkár áššiid birra. Diehtodárbu sámii servodagas ii galgga prinsihpas ráddjejuvvot dilálašvuodaide dušše ieš servodagas, muhto galgá sáhttit fátmastit vaikko makkár áššiid maiddái sámii sevodaga olggobealde. Artihkkal

galgá láhčit dili nu ahte oktasaš sámi dutkan galgá sáhhtit nannejuvvot ekonomalaččat ja ášahuslaččat. Dál lea juste dát oassi sámi dutkamis lea mannamin maŋosguvlui, Davviriikalaš Sámi Instituhtas, guhte lea leamaš guovddážiis dán suorggis, ja lea suddamin oktii našunála ášahusain.

Art. 34-36

Sámiráđđi váldá čielga várrehusa das ahte dát artihkkalat galget dulkojuvvot dan láhkái ahte dát eai heajosmahte dán vuoigatvuoda, mii sámiin lea eará našunála ja riikkaidgaskasaš riektenjuolggadusaid mielde. Norggas ILO-169 galgá deattuhuvvot unnimus standárdan.

Art. 37

Mearrádus dán artihkkalis ferte váldit vuhtii dan ahte sámi riekti eanaš dilálašvuodain lea kollektiivvalaš. Maŋgga dilálašvuodas ferte daddjot ahte luondduriggodagat gullet sámi álbmogii. Danne lea veahá menddo oktageardán nannet ahte dás, guhte viežžá luondduriggodagaid, galgá dušše leat geatnegasvuohta “sámiide, guđet árbevirolaččat leat geavahan ja ain geavahit áššáigullelaš guovllu”. Dát guhte dál geavaha guovllu, ii sáhte buot dilálašvuodain háldet dán seammá vuoigatvuodain go sámi álbmot dego oamasteaddji, gč. Sámediggi Norgga cealkámušas vuoigatvuoda birra Náránas-guovllus. Gávdnojit maiddái guovllut mat galget navdojuvvot gullat sámi álbmogii, vaikko juste dál eai leat sámit geat geavahit dán. Maiddái dákkar dilálašvuodain dás, guhte viežžá luondduriggodagaid, lea geanegasvuohta sámi álbmoga ektui. Dás galget buot vejolašvuodát dollojuvvot rabasin, namalassii vai earjkilsámiin sáhtet leat iešguđetlágan vuoigatvuodát, buot geavahanvuoigatvuodaid rájes gitta eaiggátvuoigatvuodaide, ja artihkkal galgá hábmejuvvot dán mielde. Dán sáhhtá oktageardáneapmosit dahkat čuovvovaš lasáhusain vuosttaš lađđasa maŋŋá (maŋŋá “... áššáigullelaš guovllu”): “dahje Sámediggái.” Ulbmil lea ahte vejolaš buhtadus sámi kollektiivii máksojuvvo dalle go Sámediggi mearrida dain dilálašvuodain go ii sáhte ráddjet dahje identifiseret eankilolbmuid, siiddaid dahje eará joavkkuid dego guoskkahallon.

Art. 38

Dát dilálašvuodát mat meannuduvvojit dán artihkkalis, leat dál čielggadeami vuolde Norggas. Lea dehálaš Sámiráđđái čujuhit ahte guolásteapmi stuorra osiide sámi álbmogis lea dát vuoddu man ala kultuvra lea huksejuvvon ja ahte danne dát galgá suodjaluvvot. Dasa lassin sámit leat ráhkadan alcceseaset vuoigatvuoda guhkesáigasaš geavaheami bokte. Artihkkala loahpalaš hábmen galgá dahkkot dáid dárbbuid vuodul, maid sámi álbmot Norggas háliida ahte sihkkarastit iežaset vuoigatvuodaid vuonaide ja riddočáhceguovlluide.

Art. 47

Dávjá lea dárbbášlaš áсахит октасаš áсахусaid олашуhttin dihte dáid mihttomeriid mat leat namuhuvvon muhtin artihkkaliin (ee. dát guoská dutkamii). Danne mii árvalit lasihit čuovvovaš cealkaga dán artihkkalii:

“Dárbbášlaš okтasaš áсахусat ja/dahje orgánat galget áсахuvvot go dát navdojuvvo ulbmillažžan ollašuhttin dihte mihttomeriid dán konvenšuvnnas.”

Sámiráđđi ávžžuha ahte ráddehusat Suomas, Norggas ja Ruotas ratifiserejit dán konvenšuvnna nu jođánit go vejolaš dáiguin divvunevttohusaiguin maid mii leat evttohan.

SÁMIRÁĐĐI/SAMEÁDET

Sign.
Aleksander Kobelev
Sámiráđi ovdaolmmoš

Outi Maria Paadar
Váldočáli